

ਭਲਾ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ?

ਹਾਰਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਪਿਅਰਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜਨਮ ਇੱਕੋ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੁੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ ਵੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਨਸਾਨ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਝਗੜਾ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇਪਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਾਡੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਓਨਾ ਹੀ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਦੋ ਸਮਾਨੰਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ। ਸੱਚਾਈ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਖੁਦਾ ਸੱਚਾਈ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 14:6) ਹੈ, ਖੁਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ ਅਤੇ ‘‘ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:2)।

ਬਿਲਅਮ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਵਾਂਗ ਪੂਰੀ ਕੁਦਰਤ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਰਦੀ ਹੈ, ‘‘ਹੁਣ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਵਿਖੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ’’ (ਗਿਣਤੀ 23:23)। ਜ਼ਬੂਰ 97:6 ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਕਵੀ ਨੇ ਗਾਇਆ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਖੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ‘‘ਦਿਨ ਦਿਨ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ’’ (ਜ਼ਬੂਰ 19:2)। ਇਨਸਾਨੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਨਿਅਮ ਨੂੰ ਅਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਦਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਣਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ; ਉਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਖੁਦਾ ਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਆਦਮੀ ਸਿਰਫ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਉਹ ਖੋਜ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਓਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਗੱਲ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ’’ (ਕਹਾਉਤਾਂ 25:2)।

1903 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਲਬਰ ਅਤੇ ਓਰਵਿਲ ਰਾਈਟ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ; ਪਰ ਖੁਦਾ ਜਿਸਨੇ ਹਵਾ-ਗਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਲੀਅਮ ਹਾਰਵੇ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਡਿਸਕਵਰੀ ਆਫ ਸਰਕੁਲੇਸ਼ਨ (1628) ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਖੂਨ ਦੇ ਵਹਾਅ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਈ। ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘‘ਤੇਰਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਭਿਆਨਕ ਰੀਤੀ

ਅਤੇ ਅਚਰਜ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਅਚਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਇਹ ਖੂਬ ਜਾਣਦੀ ਹੈ' (ਜ਼ਬੂਰ 139: 14)। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਬੜੀ ਹੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਖੁਦਾ ਬਾਰੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਬੁੱਧ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਇਲਜ਼ਾਮ ਠਹਿਰਦੀ ਹੈ।

ਨੁਕਸਦਾਰ ਧਰਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੋਮ ਵੱਲੋਂ ਕੋਪਰਨਿਕਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਅਤੇ ਗਲੀਲਿਓ ਗਲੀਲੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਦਸਲੂਕੀ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਖਿਲਾਫਤ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਬੈਠ ਗਈ ਹੈ। ਗਲੀਲਿਓ ਦਾ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ 1543 ਵਿਚ ਨਿਕੋਲਸ ਕੋਪਰਨਿਕਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਹੀਲਿਓਸੈਂਟ੍ਰਿਕ ਵਰਲਡ ਸਿਸਟਮ (ਸੂਰਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਬੰਧ) ਵਿਚ ਸੀ। 1616 ਵਿਚ ਰੋਮ ਦੇ 'ਹੋਲੀ ਆਫਿਸ' ਨੇ ਕੋਪਰਨਿਕਸ ਦੇ ਨਿਅਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਨਿਅਮ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਰਤੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਗਲੀਲਿਓ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕੁਧਰਮ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੱਕ' ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ 'ਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।'

ਬਨਾਵਟੀ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਧਰਮ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਸੱਚ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਮੁਤਾਅੱਸਬ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਪੈਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੋ, ਜਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਸਕੋ ਆਓ, ਜੋ ਵੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪਵੇ ਚੁਕਾਓ।' ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ, 'ਤੁਸੀਂ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਜਾਣੋਗੇ ਅਤੇ ਸਚਿਆਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰੇਗੀ' (ਯੂਹੰਨਾ 8:32)। ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਂਗ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚੋਂ ਕੱਢਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸੱਚ ਆਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ 'ਹੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਹਰੇਕ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਕਰ ਲਓ ਸਗੋਂ ਆਤਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਖੋ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਬਾਹਲੇ ਝੂਠੇ ਨਬੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਿੱਕਲ ਆਏ ਹਨ' (1 ਯੂਹੰਨਾ 4: 1)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਰਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, 'ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਝੂਠੇ ਨਬੀ ਵੀ ਉੱਠੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਵੀ ਝੂਠੇ ਗੁਰੂ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿੱਦਤਾਂ ਚੋਰੀ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਓਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਜਿਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਲਿਆ ਸੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਛੇਤੀ ਆਪਣਾ ਨਾਸ ਕਰਾਉਣਗੇ' (2 ਪਤਰਸ 2: 1)। ਕੋਈ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਦ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ 4004 ਈ. ਪੂ. ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਦਿ ਵਿਚ' ਬਣਾਇਆ। (ਉਤਪਤ 1: 1) ਅਤੇ ਇਹ ਆਦਿ ਕਦੋਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਸਹੀ ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ (ਅਸਲ ਗਿਆਨ) ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਸਨ। ਇਕ ਵਕਤ ਸੀ ਜਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸੰਭਵ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ.ਜੇ.ਓ' ਬ੍ਰਾਇਨ ਨੇ 'ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਗਾਰੇ ਤੋਂ ਡੱਡੂਆਂ, ਮੱਖੀਆਂ, ਡੂਸੇ; ਵੱਛੇ ਦੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ, ਖੱਚਰ ਦੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਭੁੰਡ, ਕੇਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਠੂੰਹਿਆਂ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ। 'ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਦੱਸੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਣੀ' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ 'ਜਾਗਰੂਕ' ਮਸੀਹੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਬੁਠੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ, ਅੱਜ ਉਸ ਮਸੀਹੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੇ 'ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ' ਆਪਣਾ ਰੱਬ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਮਸੀਹ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਫਿਟ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। 'ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਵਿਗਿਆਨ' ਜੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿੰਨਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਗਿਆਨ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਕਰ ਜਾਣਾ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਥੌਮਸ ਐਚ. ਹਰਸ਼ਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚੋਂ ਹੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਨਕਾਰਿਆ ਕਿ ਬਾਈਬਲ ਸਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ 'ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਚੱਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 17:28), ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮਸੀਹੀ ਲਈ, ਮਸੀਹ ਅਰਥਾਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਆਪਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਰੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਦਾ 'ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਵਿਗਿਆਨ' ਮਸੀਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਚੇਲੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ ਪਰ 'ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਕੱਲ ਅਤੇ ਅੱਜ ਅਤੇ ਯੁੱਗੋ ਯੁਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ' (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:8)।

ਨਾਸਤਕ ਪਿਅਰੇ ਸਾਈਮਨ ਡੇ ਲੈਪਲੇਸ (1749-1827) ਵੱਲੋਂ ਉਤਪਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ 'ਨੇਬੁਲਰ ਹਾਈਪੋਥਿਸਿਸ' ਦਾ ਬਦਲ ਦੇਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਸਨ, ਉਵੇਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਨੂੰ ਉਵੇਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਵੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ। ਡਬਲਊ. ਡਬਲਊ. ਹੇਰਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਇਸ 'ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।' ਫਿਰ ਵੀ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਹਲੀਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ' ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 2:5)।

ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ 'ਵਿਗਿਆਨ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਭਾੜੇ ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰੋਲਿਨ ਟੀ. ਚੈਂਬਰਲਿਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਐਲਬਰਟ ਵਾਲੇਨਸਟੇਨ 'ਆਪਣੇ ਜੋਤਸ਼ੀ' ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।' ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਜੋਤਸ਼ੀ ਜੋਹਾਨਸ ਕੈਪਲਰ ਨੇ ਵਾਲੇਨਸਟੇਨ ਦੀ ਜਨਮ ਪੱਤਰੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਰਿੰਗ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਜਰਨੈਲ ਨੂੰ 1634 ਵਿਚ ਏਗਰ ਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੀ।

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਚੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬਨਾਵਟੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਸਮਝਣ ਕਰਕੇ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਖਾਮੀ ਕਰਕੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਇਹ ਸੋਚਣ 'ਤੇ 1000ਈ: ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਹੈ। 1843 ਵਿਚ ਵਿਲੀਅਮ ਮਿੱਲਰ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਓਨੀ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜੈਵਿਕ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਡਵੈਂਟਿਸਟਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸੱਚੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਭਾਵੇਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮਕਸਦ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਇਕ ਹੱਦ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਨਵਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸਭ ਲੋੜਾਂ ਕਦੇ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਲੜਖੜਾਉਣ 'ਤੇ ਧਰਮ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਦਾਨ ਦੀ 'ਸੱਚੇ ਮਨੋਂ ਲਾਲਸਾ ਕਰਦੇ' ਹਾਂ ਪਰ 'ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਤਮ ਰਾਹ' ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਹੈਂਗਰੀ ਲਿੰਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ 'ਤੇ ਉਹ ਧਰਮ ਵਿਚ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ।

ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਲੰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜਿਸਮਾਨੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦਿਲਚਸਪ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤਜਰਬਿਆਂ

ਨਾਲ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹਨ, ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵਧੇਰੇ ਸਾਂਝੇ ਹਨ, ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਗੁੱਟ ਬਹੁਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਕਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜੰਗਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।^੧

ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਆਪਣਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੋਸਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸਤ ਬਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਕਹਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇ 1997 ਗ੍ਰੋਲੀਅਰ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਇੰਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ, s.v. "Galileo," "Copernicus."
²ਰੋਨਰੀ ਸੀ. ਲਿੰਕ, *ਰਿਟਰਨ ਟੂ ਰਿਲੀਜ਼ਨ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਮੈਕਮਿਲਨ ਕੰ., 1936), 14-15.